

**«ПРОБЛЕМИ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСАМИ СУБ'ЄКТІВ УКРАЇНИ ТА
ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ»**

Управління - це діяльність, пов'язана з впливом керуючого суб'єкта на керований об'єкт з метою досягнення певних результатів. Управління притаманне всім сферам людської діяльності, в тому числі економічної та фінансової. Управління фінансами - це складова частина управління економікою, його здійснює спеціальний апарат з допомогою специфічних прийомів і методів.

Мета роботи полягає в узагальненні та уточненні положення та поняття теоретичного підґрунтя процесу управління фінансовими ресурсами підприємств.

На основі аналізу літературних джерел досліджено існуючі теорії розвитку економічних систем, особливості яких полягають у тому, що розвиток економіки країни обмежується її внутрішнім потенціалом та полягає у якісних перетвореннях в економічній, соціальній, політичній, науково-технічній, ресурсній, інституціональній та екологічній сферах.

Визначено поняття "розвиток", яке базується на таких положеннях: розвиток об'єкту визначається його внутрішнім станом, а тому – сутність виявлення альтернатив розвитку полягає у діагностиці існуючого потенціалу, і як наслідок: управління розвитком – це процес формування потенціалу та створення умов для його реалізації. Під розвитком фінансових ресурсів слід розуміти процес, що забезпечує якісні зміни фінансового стану підприємства,

підґрунтям як його загального розвитку, так й фінансового, на базі забезпечення фінансової стійкості, позитивної динаміки рентабельності діяльності та активної інформаційної взаємодії з суб'єктами середовища життєдіяльності. [6]

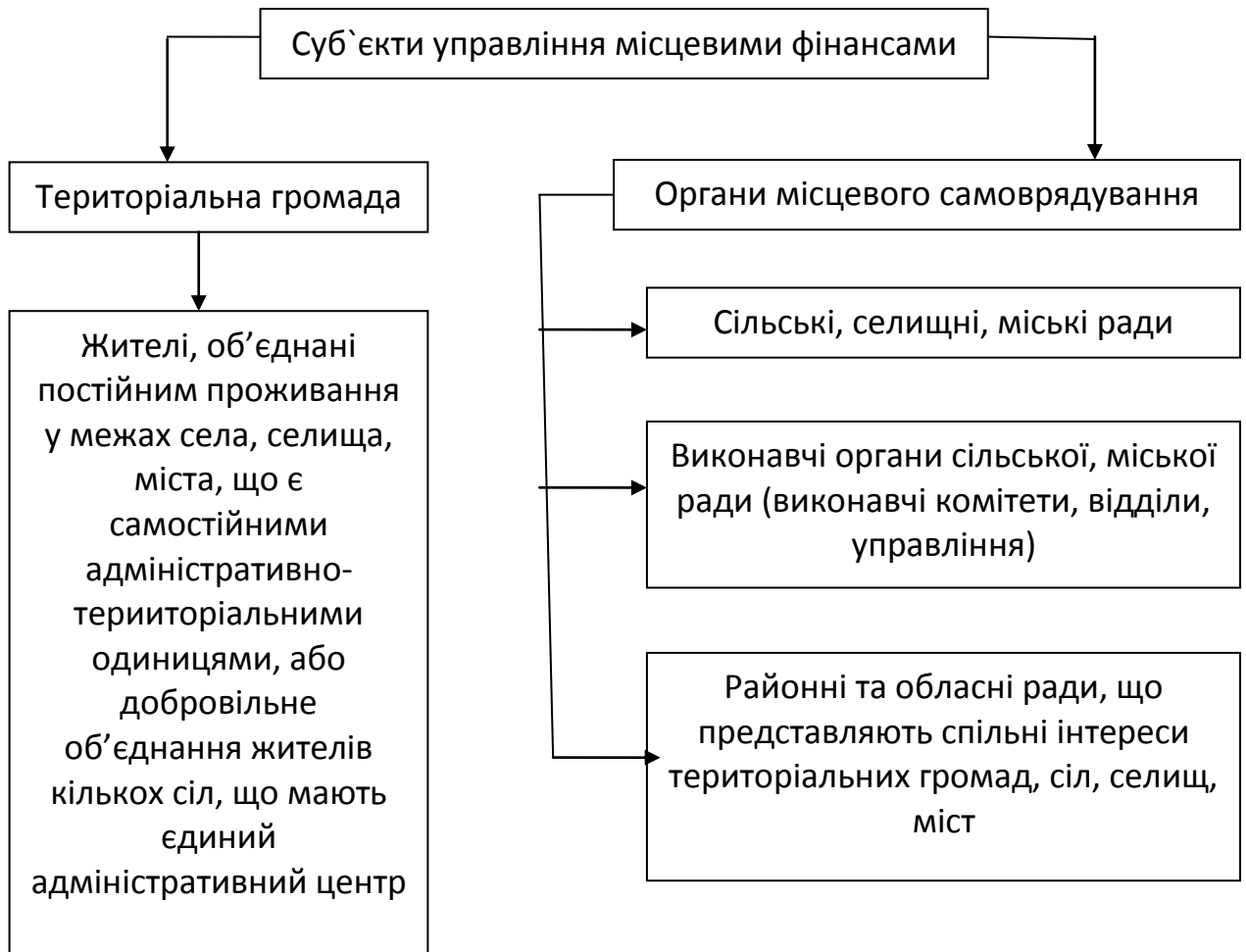

рис. 1. Суб'єкти управління місцевими фінансами в Україні

Органи місцевого самоврядування у сфері фінансів відповідно до своїх повноважень: самостійно розробляють і виконують відповідні місцеві бюджети; використовують вільні бюджетні кошти, додатково отримані в процесі виконання місцевих бюджетів; мають право встановлювати розміри ставок місцевих податків і зборів, перелік яких затверджується Верховною Радою України; мають повноваження у сфері ціноутворення; мають право здійснювати місцеві позики, випускати місцеві цінні папери та організувати грошово-речові лотереї; можуть виступати гарантами під

надання кредитів підприємствам і установам, що належить комунальній власності. [7]

Сукупність усіх організаційних структур, які здійснюють управління фінансами, створює фінансовий апарат. Управлінська діяльність включає в себе такі функціональні елементи: планування, в ході якого кожен суб'єкт господарювання оцінює свій фінансовий стан, виявляє резерви збільшення фінансових ресурсів та напрямки їх ефективного використання; оперативне управління в якості комплексу заходів, що проводяться на основі оперативного аналізу конкретної фінансової ситуації.

Мета оперативного управління - досягти максимального ефекту при мінімальних затратах шляхом своєчасної зміни фінансових відносин і керівництва фінансовими ресурсами; контроль, пронизливий всі стадії управлінської діяльності і одночасно має велике самостійне значення. У процесі контролю порівнюються фактичні результати із запланованими і виявляються резерви.

Розподіл функцій в управлінні фінансами між органами державної влади і управління:

Верховна Рада України, як єдиний орган законодавчої влади, приймає закони, в тому числі з фінансових питань, затверджує Державний бюджет України та вносить зміни до нього, здійснює контроль за виконанням Державного бюджету України, приймає рішення щодо звіту про його виконання; визначає засади внутрішньої і зовнішньої політик. [1]

Верховна Рада України створює постійно діючий орган контролю Рахункову палату, яка підпорядковується і підзвітний Верховній Раді

Рахункова палата: здійснює контроль за виконанням законів України та постанов Верховної Ради, виконанням Державного бюджету України, фінансуванням загальнодержавних програм в частині, що стосується використання коштів Державного бюджету України, здійснює за дорученням Верховної Ради та її комітетів контрольні функції в межах своєї компетенції; контролює ефективність управління коштами Державного бюджету України

Державним казначейством України; контролює інвестиційну діяльність органів виконавчої влади; контролює виконання рішень Верховної Ради про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам, міжнародним організаціям, передбачених у Державному бюджеті України; контролює касове виконання Державного бюджету України Національним банком України та уповноваженими банками, перевірка кошторис витрат, пов'язаних з діяльністю Верховної Ради України і ін. [2]

Президент України, як глава держави, створює у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, для здійснення своїх повноважень консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби; підписує закони, прийняті Верховною Радою України, має право щодо прийнятих законів із наступним поверненням їх на повторний розгляд Верховної Ради України.

Кабінет Міністрів України як вищий орган у системі органів виконавчої влади, забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики, політики у сферах праці та зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування; організовує розробку проекту закону про Державний бюджет України і забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету України, надає Верховній Раді України звіт про Міністерство фінансів України, як центральний орган виконавчої влади, підпорядкований Кабінету Міністрів України, забезпечує проведення єдиної державної фінансової, бюджетної, податкової політики спрямованої на реалізацію визначених завдань економічного та соціального розвитку України, здійснює координацію діяльності у цій сфері інших центральних органів виконавчої влади. [4]

Національний банк України є основною фінансовою інституцією у сфері грошового ринку. Саме він здійснює емісію грошей, які є інструментом фінансових відносин, і регулює грошовий обіг у країні. Важливе завдання Національного банку - організація ефективного функціонування кредитної

системи. Він проводить реєстрацію комерційних банків і видає ліцензії на окремі види банківських операцій (наприклад, валютні операції). [1]

Національний банк здійснює нагляд за діяльністю комерційних банків за допомогою встановлення економічних нормативів (мінімального розміру статутного фонду, показників ліквідності та платоспроможності і ін.) І розмірів обов'язкових резервів. Важлива його функція в банківській системі - забезпечення проведення міжбанківських розрахунків та кредитування комерційних банків, тобто він є банком банків. Національний банк проводить значну роботу з обслуговування уряду. Він виконує агентські послуги з розміщення державних цінних паперів і обслуговування державного боргу, організовує касове виконання бюджету, проводить міжнародні розрахунки держави. Національний банк здійснює валютну регуляцію і визначає офіційні курси валют чи валютні коридори. [3]

Комерційні банки формують банківську систему і виконують такі основні функції: акумуляція тимчасово вільних коштів юридичних і фізичних осіб; проведення безготівкових розрахунків; касове обслуговування готівкового обігу; кредитування; агентські та інші послуги клієнтам банку. В умовах ринкової економіки комерційні банки являють собою серцевину фінансової системи, виконуючи роль кровоносної мережі в економіці. Концентруючи значну масу фінансових ресурсів і спрямовуючи кредитні потоки, вони відіграють провідну роль у розвитку кожної країни. Тому економічна та фінансова міць країни визначається в першу чергу потенціалом її банківської системи. [2]

Міжбанківська валютна біржа проводить торги з купівлі-продажу іноземних валют. Ціни, які формуються на цій біржі, характеризують ринковий курс валют, тобто той, який складається під впливом попиту та пропозиції, як на національні, так і на іноземні валюти. Крім того, операції з купівлі-продажу валют здійснюються на міжбанківському валютному ринку.

Страхові компанії укладають угоди на страхування, приймають страхові платежі і виплачують страхові відшкодування, інвестують

тимчасово вільні кошти. Вони розробляють форми, види і умови страхування, встановлюють розміри страхових тарифів. [5]

Основними цілями розвитку міжбюджетних відносин є:

- 1) підвищення рівня життя, забезпечення соціальної захищеності та рівного доступу населення до суспільних послуг і соціальних гарантій на всій території країни;
- 2) забезпечення стійкого економічного розвитку за оптимального використання ресурсного і податкового потенціалів кожного з регіонів і країни в цілому;
- 3) зміцнення державного устрою і територіальної цілісності країни, запобігання відцентровим тенденціям і конфліктам між владою різних рівнів з приводу розподілу і використання ресурсів національної бюджетної системи на користь реалізації довготермінової стратегії територіального розвитку

Таблиця.1 Система фінансових відносин в Україні

№	Суб'єкти фінансових відносин	Вид фінансових відносин
1	Держава і підприємства	Платежі до державного бюджету Відрахування до різних фондів державного, регіонального та галузевого рівня Бюджетне фінансування
2	Підприємства різних типів і організаційно-правових форм	Платіжні зобов'язання постачальників і покупців. Штрафні санкції та неустойки за порушення договірної дисципліни. Фінансова винагорода за виконання особливих вимог замовника.
3	Підприємство та його структурні підрозділи	Обслуговування господарських зв'язків
4	Підприємство і його працівники	Матеріальне стимулювання працівників
5	Державні органи різних рівнів управління	Розподіл диференціальної ренти. Фінансування природничої охоронних заходів. Фінансування регіонів, територіально-виробничих комплекс
6	Держава і організації та установи	Бюджетне фінансування. Система оподаткування
7	Держава і населення	Пенсії, допомоги, стипендії, соціальні виплати, податки, лотереї, вклади на депозити і т.д.

Суб'єкти управління використовують в кожній сфері і кожній ланці фінансових відносин специфічні методи цілеспрямованого впливу на фінанси. В той же час їм притаманні і єдині прийоми і способи управління. В управління фінансами можна виділити такі важливі функціональні елементи, як: планування, оперативні управління й контроль.

Планування займає одне з найважливіших місць в системі управління фінансами. При плануванні будь-який суб'єкт господарювання всебічно оцінює стан фінансів, оцінює можливості збільшення фінансових ресурсів, визначає напрямки їх більш ефективного використання. Планові рішення приймаються на основі аналізу фінансової інформації, яка базується на бухгалтерській, статистичній та оперативній звітності. [3]

Оперативне управління представляє собою комплекс заходів, що розробляються на основі оперативного аналізу поточної фінансової ситуації і мають на меті отримання максимального ефекту за мінімуму затрат за допомогою перерозподілу фінансових ресурсів. Суть оперативного управління полягає в раціональному використанні фінансових ресурсів з метою покращення господарської діяльності. [4]

Контроль як елемент управління здійснюється як в процесі планування, так і в процесі оперативного управління. Він дозволяє співставити фактичні результати по використанню фінансових ресурсів з плановими, виявляти резерви зростання фінансових ресурсів і більш ефективного їх використання.

Розрізняють стратегічне та оперативне управління фінансами.

Стратегічне управління полягає у встановленні обсягів фінансових ресурсів через прогнозування на перспективу для реалізації цільових програм, пов'язаних з піднесенням економіки, вирішенні соціальних проблем тощо. Його здійснюють Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Президент. [5]

Оперативне управління фінансами здійснюють Міністерство фінансів України; дирекції позабюджетних фондів, страхових організацій; фінансові служби міністерств, місцевих органів влади, підприємств та організацій.

Література:

1. Загальна теорія фінансів: Підручник / Л.А. Дробозіна, Ю.Н. Константинова, Л.П. Окунева та ін .; Під ред. Л.А. Дробозиной. - М .: Банки і біржі. ЮНИТИ, 1995. - 256 с.
2. Фінанси / В.М. Родіонова, Ю.Я. Вавилов, Л.І. Гончаренко та ін .; Під ред. В.М. Родіонової. - М .: Фінанси і статистика, 1995.-432 с.
3. Місцеві фінанси України / Кравченко В. І. - К.: Знання, 1995. - 432с.
4. Стефанюк І. Б. Державне управління і фінансовий контроль в умовах ринку / Фінанси України 8 / 99.
5. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. - К.:НІОС. - 2000.
6. Карман З.М. Фінансова прозорість підприємства в управлінні розвитком фінансових ресурсів / З.М. Карман // Управління розвитком: Зб. наук. ст. ХНЕУ. – Харків: ХНЕУ, 2005. – №1. – С. 131 – 138
7. Ганевич Є. М .. Фінанси. Курс лекцій. - О: ПАЛЬМІРА, 2009. - 520 с., 2009р.